WANDELROUTE

KUNSTWANDELING HILVARENBEEK

ONTDEK BEEKSE KUNST

WANDELROUTE 2 ONGEVEER 4,5 KM

HET IS HIER ECHT

BEZOEKHILVARENBEEK.nl

de Bibliotheek Midden-Brabant

CULTUREEL CENTRUM ELCKERLYC

WERCK WINCKEL Hilvarenbeek

Hilvarenbeek, een dorp waar jaarrond veel te zien en te doen is. En waar kunst en cultuur hoog in het vaandel staan. Om dat te laten zien, zijn in samenwerking met Cultureel Centrum Elckerlyc, Bibliotheek Midden-Brabant, De Werckwinckel en Hilvarenbeek Infopunt twee wandel- en twee fietsroutes samengesteld.

Deze routes voeren je langs een diversiteit aan kunstwerken in onze gemeente. Via het losse informatievel kom je meer te weten over de objecten die je tegenkomt. Heb je aanvullingen? Laat het ons gerust weten!

1. Je begint deze tocht bij Cultureel Centrum Elckerlyc, Achter 't Raadhuis 2. Daar vindt je direct het eerste object (1). Steek het parkeerterrein over (2, houd links aan.
2. Ga op de T-splitsing naar rechts en volg deze straat voorbij een plantsoen (3) tot aan de kruising (4). Sla linksaf.
3. Op de volgende kruising sla je weer linksaf, de Papenstraat in. Loop voorbij (5) tot je aan de kruising komt met de Gelderstraat en ga linksaf richting de kerk (6)(7)(8)(9), loop verder over de Vrijhof (10)(11) en ga rechtsaf de Paardenstraat in.
4. Sla voorbij huisnr. 3 linksaf het Faffestroatje in, een van de oudste straten van Hilvarenbeek. Loop door via de Voortsepad, langs de molen en kruidentuin (12) tot aan de rotonde (13).
5. Ga rechtdoor op de rotonde tot je linksaf de Roodloop in kunt (14). Volg het voetpad door het hek en ga linksaf de brug over.
6. Sla linksaf (15), ga rechtsaf de Grissomstraat in en houd bij het plantsoen rechts aan. Ga rechtsaf en volg deze straat (16) tot aan de kruising (17).
7. Ga rechtdoor en loop via de rotonde (18) naar het Groot Loo. Ga linksaf.
8. Sla na huisnr. 2a linksaf het voet/fietspad in (19) en ga op de kruising rechtsaf het Elstpad in. Volg dit tot het eind en sla linksaf. Loop tot aan de T-splitsing. Ga naar rechts (20).
9. Op de kruising ga je links, de Loostraat in. Voor het plantsoen ga je naar rechts, daarna linksaf de Wouwerstraat in. Op de hoek van de Vrijthof (21) sla je rechtsaf en na Hilvarenbeek Infopunt ga je rechtsaf het voetpad in (22). Je komt nu weer bij het beginpunt.
10. Ga na het Infopunt rechts het straatje in, je komt dan weer bij het beginpunt uit.

De routes starten bij Cultureel Centrum Elckerlyc. Neem zeker ook eens een kijkje in de corridor, waar regelmatig exposities zijn van deelnemers van De Werckwinckel.

Wist je dat Hilvarenbeek een divers aanbod heeft aan musea die je zeker wil ontdekken? Of je nu terug wil in de tijd, meer wil weten over ambachtelijk bierbrouwen, de techniek achter de monumentale kerktoren wil uitzoeken: het is hier écht allemaal! Kijk op bezoekhilvarenbeek.nl of haal de museumflyer bij het Infopunt.

HET IS HIER ECHT

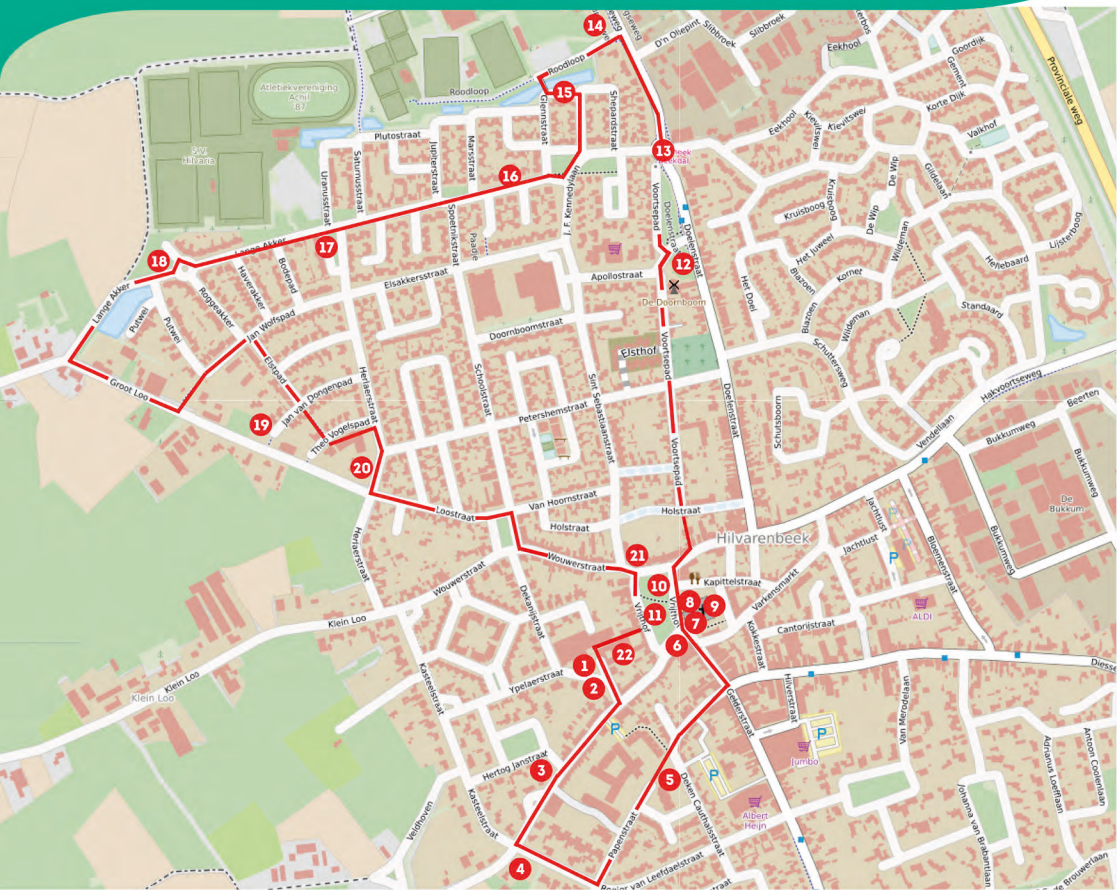

Voor meer informatie, het boeken van activiteiten, actuele openingstijden, bijzondere evenementen en open dagen kun je terecht bij Hilvarenbeek Infopunt, Vrijthof 11.

Of ga naar onze website: **BEZOEKHILVARENBEEK.nl**

INFORMATIE OVER DE KUNSTWERKEN-1

1. Tijl Uilespiegel, Wim van Breen ,1989

Iemand die in guitenstreken zijn genoegen vindt, wordt wel eens Tijl Uilenspiegel genoemd. Naar de in het gelijknamige volksboek vereeuwigde Vlaamse schelm Tijl Uilenspiegel. De Hilvarenbeekse schrijver en toneelregisseur Jan Naaijkens staat al vanaf zijn jeugd achter hetgeen Tijl wil uitdragen. "Uilenspiegel", aldus Jan Naaijkens, "was de eeuwige schelm die iedereen bij de neus nam. Maar hij was ook en vooral de volksheld die zich inzette voor de vernederde, vertrapte mens in de maatschappij." Naaijkens schreef in 1950 een toneelspel over Tijl Uilenspiegel, een rol die hij ook zelf heeft gespeeld. Op 9 december 1987 vierde hij zijn 50-jarig lidmaatschap van toneelvereniging Maet Hout Staet. Bij die gelegenheid werd hem een beeld naar keuze aangeboden.Hij koos voor het beeld Tijl Uilenspiegel, te maken door de Hilvarenbeekse kunstenaar Wim van Breen. Het beeld werd op 11 februari 1989 onthuld.

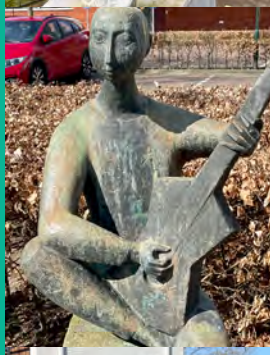

2. Ypelaertje, Hans Claesen, 1960

Het beeld van het gitaarspelende kind staat momenteel op de parkeerplaats bij het gemeentehuis, de plek waar voorheen de St. Jozef ulo, later de mavo, heeft gestaan. Het sierde jaren de binnenplaats van de school. Het beeld werd gemaakt in het kader van de eenprocentsregeling toen in 1960 de school werd gebouwd. Omdat het momenteel aan de Ypelaerstraat staat, heeft het de naam ook overgenomen.

3. Pronte vrouw, Klaas van Rosmalen, 1990 (?)

"Het leven is goed in het Brabantse land", aldus een in deze provincie bekende schlager. Dat gaat zeker op voor de Kempen. Sinds de opening van het gemeentehuis van Eersel in het midden van de jaren vijftig, getuigt daarvan het beeld van de Contente Mens die "verheugd om al het goede" de wereld in kijkt. De plaatselijke Winkeliers Vereniging Hilvarenbeek schonk een eigen variant: de Pronte Vrouw. Net zo content als de Eerselse "mens": staat ze in klederdracht te genieten van de mooie dingen die in Hilvarenbeek nog te beleven zijn. Een replica van de Pronte Vrouw is verkrijgbaar als souvenir. Toeristen nemen haar graag mee als blijvend aandenken. Ze staat in menige huiskamer van voormalige Hilvarenbekenaren in Australië, Nieuw-Zeeland en Canada. De vriendschapsband tussen Hilvarenbeek en de Poolse gemeente Wagrowiec is al veelvuldig met de
Pronte Vrouw tot uitdrukking gebracht.

4. Wijsheid, Felix van Kalmthout, 1970

Toen het heiligenbeeld naast de kerk werd gesloopt, heeft de eigenaar van het pand waar het huidige beeld staat, Jan Naaijkens, een stuk van de steen weten te behouden. Hij heeft zijn zwager, Felix van Kalmthout, de kans gegeven zijn net verworven kwaliteiten als beeldhouwer te tonen. Het beeld is direct gekapt, zonder dat eerst een tekening is gemaakt. Het beeld, dat een vrouw voorstelt die een uil vasthoudt, symboliseert de wijsheid.

5. D'n Driehoek, Louis de Groot, 1997

Het kunstwerk werd in 1997 vervaardigd in opdracht en ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Bouw- en Houtbond afdeling Hilvarenbeek en bestaat uit drie driehoeken. De liggende driehoek verbeeldt de oude wijk waarbinnen een open ruimte lag (cirkel). De staande driehoek verbeeldt de nieuwe wijk die doorsneden wordt door een straat (grijze band). De derde driehoek herbergt twee keramische plastieken die de twee meest essentiële beroepen binnen de bond, dat van timmerman en metselaar, uitbeelden. De betonnen stukken binnen de driehoeken vertellen het verhaal en het evolueren van de katholieke Sint Josephbond, naar de algemene Bouw- en Houtbond van de F.N.V. Verder bevatten ze in logo's alle disciplines die binnen de bond werkzaam zijn. Het is een functioneel kunstwerk want kan ook als bank worden gebruikt.

6. Sint Petrus Banden en H. Adrianus van Hilvarenbeek, Jacques Kreykamp, 1950

Een van de bekendste inwoners van Hilvarenbeek van deze eeuw, Mgr. Dr. P.C. de Brouwer, koesterde al lang de wens in Hilvarenbeek een standbeeld van de heilige Adrianus op te richten. Zijn gouden priesterfeest bleek een mooie gelegenheid, maar het onder de bevolking ingezamelde geld bleek niet voldoende. Met instemming van De Brouwer werd besloten twee beeldjes in de nissen van de kerk te plaatsen. Het ene beeldje is van St. Petrus Banden, patroon van de kerk en patroonheilige van De Brouwer. Het net in zijn handen is een verwijzing naar de wonderbaarlijke visvangst. Het tweede beeldje is van de omstreeks 1528 nabij Esbeek geboren Heilige Adrianus van Hilvarenbeek. Samen met achttien metgezellen werd hij in de nacht van 8 op 9 juli 1572 door de Geuzen opgehangen. De strop rond zijn hals herinnert aan deze martelaarsdood. Ze staan bekend als de Martelaren van Gorcum.

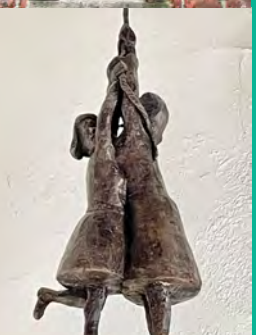

7. Klokkenluidsters, Wim van Breen, 1990

Sinds heel lang is het de gewoonte in Hilvarenbeek dat de klokken worden geluid door vrouwen. Tijdens het jaar van de restauratie van de Beekse toren in 1990, werd het idee geopperd een beeld te maken dat betrekking had op de toren en dat ten behoeve van de restauratie verkocht zou kunnen worden. De beeldhouwer Wim van Breen, die zelf deel uit maakte van de commissie "Beekse Torensteun" kwam op het idee de Hilvarenbeekse klokkenluidsters uit te beelden. Van het in brons uitgevoerde beeld werden er 25 gegoten en grif verkocht. Daarna werd de mal vernietigd zodat er geen nieuwe exemplaren bijgemaakt konden worden. Een exemplaar staat in de hal van de kerk boven de deur naar de toren en vlak bij de plek waar de dames de klokken luiden. Dit beeld staat in de hal van de kerk en is niet altijd te bekijken.

8. Sint Clara, Frans Verhaak, 1961

Sint Clara is een heilige die naar een oud volksgeloof voor goed weer zorgt, als men, haar ter ere, een worst aan de armen schenkt. Een beeldje van haar is te zien aan de noordkant van de Hilvarenbeekse toren. Het is daar geplaatst omdat de Groot Kempische Cultuurdagen (1947 – 1972) altijd met goed weer gezegend zijn geweest. Op één keer na toen een windhoos een abrupt einde maakte aan de feestelijkheden. "Zo lang er mensen leven, zo lang zullen ze bidden voor schoon weer bij feesten'" zei dr. P.C. de Brouwer bij de onthulling in 1961. Wie goed weer wilde, hing een week of zes voor een activiteit een worst aan het beeld. Viel het weer toch slecht uit, dan was het geen goede worst geweest. Deze bleef hangen tot iemand hem weggooide of tot de jeugd hem als een gratis lekkernij ontdekte. De "symbolische worst" echter, een gift voor de armen, wordt nog herhaaldelijk geschonken.

9. Anton van Duinkerken, Arthur Spronken, 1969

De in Bergen op Zoom geboren schrijver Anton van Duinkerken was zeer betrokken bij Hilvarenbeek. In 1963 werd hij benoemd tot ereburger van dit dorp. Met het op 28 juni 1969 door zijn vrouw onthulde beeld wordt de herinnering levend gehouden aan een man die intens betrokken was bij de Groot-Kempische Cultuurdagen. Deze manifestatie was opgezet om de contacten tussen "noord en zuid", de Nederlandse en de Belgische Kempen, te verstevigen. In de periode 1953 tot en met 1967 maakte van Duinkerken deel uit van de jury van de Hilvarenbeekse literatuurprijs. Voor zijn "Nijmeegse Colleges" mocht hij deze prijs in 1968 zelf in ontvangst nemen. Van Duinkerken ontving in 1958 de P.C. de Brouwerpenning. Geheel in de geest van de Groot-Kempische Cultuurdagen werd hem de onofficiële titel "Beschermengel der Cultuurdagen" aangemeten.

10. Sater, Hans Goddefroy, 1975

Sater is de officiële titel van het door Hans Goddefroy vervaardigde beeld op de Hilvarenbeekse dorpspomp. De volksmond maakte er al gauw "duveltje" van en ook "meikever" wordt wel eens gebezigd. "Wanhopig houdt het duiveltje zijn handen tegen de oren omdat hij het gebeier van de torenklokken niet wil horen", aldus de maker, die met het beeld ook een link heeft gelegd naar de spreekwoorden "loop naar de pomp" en "loop naar de duivel". Het bronsplastiek heeft in 1975 een plaatsje gekregen op de stenen dorpspomp van Hilvarenbeek. Eens telde het dorp vijf van deze pompen voor de openbare watervoorziening. Dit exemplaar was in gebruik voor evenementen op de Vrijthof, met name voor de kermisexploitanten. De oorspronkelijke bolvormige bekroning van de pomp heeft plaats moeten maken voor de Sater.

11. Meidoorn, Renate Vos, 2009
Torenspits, Onno Wubbels, 2021
In kruidentuin Den Doornhof staat een kunstwerk ter nagedachtenis aan de twee grondleggers van de tuin. De naam Doornhof is afgeleid van de Meidoornboom. De contour van de bladeren van deze Meidoornboom zijn als uitgangspunt genomen voor de vormtaal van het monument. De bladeren zijn uitvergroot en als decoratieve elementen aan vereenvoudigde 'takken' bevestigd en voorzien van een goudkleurig accent, waardoor ze oplichten in de zon. Ook de punten waaraan de Meidoorn zijn beschermende functie van oorsprong te danken had, zijn terug te vinden in het ontwerp. De 'takken' die elk een eigen richting gaan, groeien als het ware uit twee afzonderlijke en verschillende sokkels, welke alleen optisch met elkaar verbonden zijn door de 'takken' die om elkaar heen gebogen zijn.

Sinds kort staat in de tuin voor het museum een kunstwerk dat de samenhang en samenwerking tussen kruidentuin Den Doornhof, museum De Dorpsdokter en molen De Doornboom symboliseert.

12. Waar het om draait Marjolein Mandersloot, 2001
Het beeld bestaat uit een arm die uit de grond rechtshandig omhoog steekt. Rond de arm en de opengevouwen hand cirkelen drie ringen. Het kunstwerk heeft een sterk autonoom karakter en tegelijkertijd een hoge attentiewaarde. De stevige vorm van de arm krijgt een lichtzinnig karakter door de draaiing in de arm en de positie van de drie lichtgevende ringen. Het refereert als het ware aan de bijzondere en ogenschijnlijk onmogelijke bewegingen van een jongleur. De titel van het werk "waar het om draait" is een speelse beeldende uitdrukking voor de aard van de functie van de rotonde: het kanaliseren van een onmogelijke drukke en soms gevaarlijke stroom verkeer. De beweging van de arm kan tevens worden gezien als een hartelijk uitnodigend gebaar, te interpreteren als een welkom aan de bezoekers en de inwoners van Hilvarenbeek. Bij grote verkeersdrukte kan het wellicht een beweging zijn die aanspoort om door te rijden. Het beeld is geplaatst op een heuveltje. De schuin aflopende basis van de arm loopt door in de glooiing van het heuveltje waardoor de suggestie ontstaat dat een denkbeeldige schouder de aarde omhoog duwt. 's Avonds trekt het beeld de aandacht door het oranjerode schijnsel dat de drie ringen afgeven.

13. Snelheid, ritme en prestatie, Peter van Tilburg, 1995
Bij gelegenheid van de officiële opening van sportpark De Roodloop (1995) werd de opdracht gegeven tot het maken van een beeld met het thema sport en spel. Het was van tevoren duidelijk dat het geen "realistisch" beeld zou worden. De aard van het materiaal laat dat ook niet toe. Maar veel belangrijker is het feit dat een concrete weergave van bijvoorbeeld spelers slechts naar één bepaalde sport zou verwijzen en verder geen ruimte zou laten aan de fantasie van de toeschouwer. Dit in tegenstelling tot abstracte vormgeving die deze extra dimensie wel heeft. Het thema sport is hier vertaald in

drie basisbeginselen: snelheid, ritme en prestatie. In vormgeving, ruimtelijkheid en kleur zijn deze aspecten weergegeven. De goudgele stralende kleur van de zon symboliseert grootmoedigheid en sportiviteit. Het beeld is uitgevoerd in 3 en 4 mm dik plaatstaal en gelast op consoles van 20 mm dik. De voetconstructies zijn extra verstevigd zodat deze niet gemakkelijk zullen afbreken.

14. Vaas, Hennie Vester, 1995
De Vaas: Zand erin, Plant erin. Zo omschreef een van onze jeugdige bezoekers dit object. En zo blijft ze heten: De Vaas. De bloemen hoeven er niet meer in, die zitten erop. Breng gerust een bloemetje mee als je iemand gaat bezoeken, iedereen heeft wel een vaas om ze in te doen. De Vaas, symbool voor hartelijkheid, gastvrijheid en openheid. Hennie Vester maakt keramische objecten en heeft jarenlange ervaring, o.a. als docente bij de Werckwinckel.

15. Twee Pollekes, Louis de Groot, 1999
Louis de Groot is een veelzijdig kunstenaar. In de tachtiger jaren kreeg hij een tweetal jaren les van Ans Markus. Van haar leerde hij de fijne kneepjes van het vak. Hij houdt zich voornamelijk bezig met tekenen / schilderen in olieverf. In keramiek is hij gespecialiseerd in monumentale werken. Verrassend is ook zijn gebruikskeramiek zoals schalen en vazen. Aan de gevel van zijn woonhuis is een voorbeeld van zijn specifieke stijl te zien.

16. Geheim van de Anoniemen, Marielle van den Bergh, 2004
Het kunstwerk is een bolvormig werk met een buizenframe met portretten ertussen geplaatst. De portretten laten mensen zien zonder nieuwswaarde. Gewone mensen zoals jij en ik maar met een eigen gezicht waar persoonlijkheid uit spreekt. De identiteit blijft geheim vandaar de titel “Het geheim van de anoniemen”.

17. Boom, Jeltje van Houten, 2005
Dit kunstwerk probeert een link te leggen naar de agrarische achtergrond van de wijk. Als symbool is een gestileerde boom gekozen, die zijn vruchten draagt. De jonge wijk is een nieuw begin. Daarom is de kleur wit gekozen voor de boom. De zwarte lijnen accentueren de buitenlijnen en de ronde vruchtvormen. Aanvullend op het beeld is een in het gras verzonken lijn van licht gekleurde keien, gelegd in een driehoek. De driehoek is met de punt naar het landelijke gebied gericht, omringt de boom en is een verwijzing naar de ontwikkelingsfasen waar de gemeente zich in bevindt en naar de vorm van de boom. Vroeger en heden worden in dit kunstwerk verenigd en komen hierin samen.

18. De Denker, Annelies van Biesbergen, 2005
Het is een figuratief en kleurrijk beeld. Met dit beeld probeert de kunstenaar de menselijke relatie in relatie te brengen tot de omgeving.

19. Poortwachter,
Dit markante kunstwerk werd geplaatst voor gebouw De Poortwachter, destijds het eerste hoogbouwcomplex in de gemeente.

20. Mw. Mens, Jan Kuijvekam, 2013
Het beeld "Mw. Mens" bestaat bijna volledig uit keramische onderdelen. De basis bestaat drie gestapelde zware keramiekvormen, die aan de buitenzijde met kleurige gebroken geglazuurde tegelstukjes bezet is. Deze techniek is vergelijkbaar met het trencadis-werk uit het Catalaans modernisme, dat door Antoni Gaudi, Luis Domènech i Montaner, en Josep Puigi Cadafalch op talrijke beelden en gebouwen in Barcelona is toegepast. Verschil erbij is dat voor Mw. Mens alle kleurige tegelstukjes na het breken opnieuw in de oven zijn gestookt en omdat het glazuur dan weer even smelt worden daardoor de scherpe breukranden afgerond. De naamgeving van het beeld kwam tot stand tijdens het oplijmen van de trencadis, omdat dat heel bewerkelijk was en heel nauw luisterde. De naam van een vrij legendarische tekenleraar uit de zestiger jaren in Tilburg, die zeer hoge eisen aan zijn leerlingen stelde, viel nogals eens. Die leraar was Mijnheer Mens. Een vreselijk secure tekendocent. Omdat het beeld vrouwelijke vormen heeft, is besloten het beeld na voltooiing mevrouw mens te noemen, oftewel "Mw Mens". Het beeld is gemaakt in 2013 en voor de eerste keer geëxposeerd in het Duvelhok in Tilburg, in maart 2014. Of de echte mevrouw Mens met haar voornaam Laetitia heette, zal altijd een vraag blijven.

21. Vrouwke mee d'n krommen erm, Hans Claesen, 1953
Wie Hilvarenbeek zegt, denkt aan de monumentale toren. Maar Hilvarenbeek heeft naast het gemeentewapen nog een ander bekend beeldmerk: het beeld "Mee d'n krommen erm". Aan het oog van de passant onttrokken op de binnenplaats van het gemeentehuis, heeft het die bekendheid te danken aan de lenteprijs. De winnaar krijgt een bronzen replica van het vrouwtje dat onder een doek een mandje onder haar gekromde arm verborgen houdt. Het gemeentebestuur kent de prijs toe aan een vrouw of man die zich onopvallend en onbaatzuchtig verdienstelijk heeft gemaakt voor de Hilvarenbeekse gemeenschap. De uitdrukking "mee d'n krommen erm" is ontstaan in de tijd dat vrouwen, als ze op kraamvisite gingen, in een klepkorf of verborgen onder de voorschoot geschenken brachten voor de kraamvrouw. Later heeft zich deze uitdrukking verruimd tot iets cadeau geven. Deze traditie is eind 1953 in Hilvarenbeek in steen vastgelegd

Beste Bezoeker van Hilvarenbeek,

Als gast in onze prachtige authentieke gemeente laten wij je vol trots ervaren hoeveel diversiteit wij in onze 6 dorpskernen te bieden hebben. Van kilometers fiets- of wandelpad tot een fris groen marktplein, van de stilte in het bosgebied tot een levendig bomvol muziekevenement, een gemoedelijk praatje op straat of een workshop in ons cultureel centrum. In 'Beek' hebben we het echt allemaal.

De diversiteit is niet enkel in onze cultuur of natuur te vinden maar ook in het aanbod van de vele leuke winkels, restaurants, cafés en terrassen. De gemoedelijkheid waar Brabant bekend om staat, het is hier echt! Om een gezellig praatje zit u nooit verlegen. Geniet van het gebied en geniet even extra van jouw tijd.. (want die staat hier soms even stil).

Met volle bourgondische groet,

BEZOEK HILVAREN BEEK.NL

Een gebiedskenner spreken?

We vertellen je graag alles over ons leuke gebied!
Kom naar het Hilvarenbeek Infopunt aan de Vrijthof.
Bellen of mailen kan natuurlijk ook.

Tel.: 013 505 2458 E-mail: info@bezoekhilvarenbeek.nl